
NAV's bedriftsundersøkelse 2017

© NAV April 2017

EIER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postboks 5, St. Olavs plass
0130 Oslo

BESTILLING OG ABONNEMENT

Vår e-post adresse er: arbeid.og.velferd@nav.no

Våre analyser er tilgjengelig på www.nav.no/analyser
Notatet finnes under lenken *Arbeidsmarkedet* og lenken *NAV notatserie*

ISBN 978-82-551-2419-1

NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE 2017

Av Åshild Male Kalstø og Johannes Sørbø¹

Sammendrag

NAVs bedriftsundersøkelse kartlegger etterspørselen etter og mangel på arbeidskraft, både fylkesvis og innenfor den enkelte næring. Resultatene fra årets undersøkelse tyder på at norsk økonomi går inn i en litt bedre tid etter de siste års oljenedtur. Bedriftene er generelt mer optimistiske i år enn i fjor med tanke på fremtidig sysselsetting. Våren 2017 har vi på bakgrunn av virksomhetenes innrapporteringer estimert mangelen på arbeidskraft til 33 800 personer. Ledigheten holdt seg stabil i 2016 og har gått ned de siste månedene. Målt i antall personer er mangelen på arbeidskraft 7 300 høyere enn for et år siden. Mangelen på arbeidskraft er størst innenfor eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting. I denne næringen er mangelen estimert til 8 450 personer. Det er også høy mangel innen helse- og sosialtjeneste samt bygge- og anleggsvirksomhet, med henholdsvis 8 150 og 5 600 personer. Ser vi på enkeltyrker, er det størst mangel på sykepleiere, tømrere og snekkere, innen samlegruppen «Andre helseyrker», samt programvareutviklere.

I undersøkelsen spør vi også virksomhetene om deres sysselsettingsforventninger for de neste tolv månedene. Resultatene viser at sysselsettingsforventningene i år samlet er en del høyere enn i fjor, og enn de har vært de siste årene. Forventningene er i år på nivå med årene 2012 og 2013. Det er imidlertid forskjeller mellom ulike fylker og næringer. Bedriftene i Akershus og Troms er de mest optimistiske, mens bedriftene i Sogn og Fjordane, Vest-Agder, Hordaland og Telemark relativt sett er mindre optimistiske. Informasjon og kommunikasjon er næringen med høyest nettoandel bedrifter som venter sysselsettingsvekst det kommende året.

Industribedriftene er mer optimistiske enn i fjor, spesielt innen produksjon av trevarer og innen petroleum og kjemisk produksjon. Det er kun innen treforedling og grafisk produksjon at flere bedrifter venter nedgang enn oppgang i sysselsettingen de neste tolv månedene.

.....
¹ Takk til analyse- og statistikk-kontaktene ved alle NAVs fylkeskontor for bidraget til gjennomføring av datainnsamlingen for undersøkelsen.
.....

Innledning

Bedriftsundersøkelsen kartlegger etterspørselssiden av arbeidsmarkedet. Undersøkelsen gir et øyeblikksbilde av virksomhetenes etterspørsel etter arbeidskraft, og gir innsikt i eventuelle vansker med å skaffe den etterspurte kompetansen. Kunnskap om hvilke typer kompetanse arbeidsgivere har problemer med å få tak i er viktig for at NAV skal kunne yte god service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere. Informasjonen om bedriftenes behov for ulike typer arbeidskraft, og hvilke stillinger det er vanskelig å få kvalifiserte søkere til, bruker vi for å estimere mangel på arbeidskraft.

I tillegg gir undersøkelsen innsikt i virksomhetenes bemanningsbehov framover. NAVs sysselsettingsbarometer viser om bedriftene venter å øke, redusere eller å ha samme antall ansatte det kommende året. Virksomhetenes forventninger til fremtidig sysselsetting tar temperaturen i arbeidsmarkedet og gir en pekepinn på hvilken utvikling vi kan vente oss i månedene som kommer.

Undersøkelsen gjennomføres blant et representativt utvalg av alle landets offentlige og private virksomheter. Utvalget er trukket fra Bedrifts- og foretaksregisteret. 14 135 virksomheter svarte på undersøkelsen, og det gir en svarprosent på 72. Det er samme svarprosent som i fjor. Svarene samles inn fylkesvis². Undersøkelsen ble gjennomført fra 30. januar til 14. mars i år. Resultatene presenteres både nasjonalt og fylkesvis, samt etter næring.

Hovedtendenser

Rekrutteringsproblemer

I alt svarte 12 prosent av virksomhetene at de har opplevd rekrutteringsproblemer i løpet av de siste tre månedene (figur 1). Dette er en noe høyere andel enn i fjor. Av disse virksomhetene svarte 67 prosent at de ikke hadde lyktes med å rekruttere arbeidskraft, mens 33 prosent svarte at de har ansatt noen med annen eller lavere formell kompetanse enn det de søkte etter.

Dette er omtrent samme fordeling som i fjor. Virksomhetene med rekrutteringsproblemer blir bedt om å oppgi om rekrutteringsproblemene skyldes for få kvalifiserte søkere på stillingen(e), eller om det skyldtes andre årsaker. 70 prosent oppga at mangel på kvalifiserte søkere var årsaken til rekrutteringsproblemene, mot 74 prosent i fjor (figur 2).

Mangel på arbeidskraft

På bakgrunn av virksomhetenes besvarelser har NAV estimert mangelen på arbeidskraft våren 2017 til 33 800 personer (tabell 1). Det er 7 300 flere enn på samme tid i fjor. Siden dette er en utvalgsundersøkelse, er det usikkerhet knyttet til estimatene på mangel av arbeidskraft. Vi har beregnet at det med 95 prosent sannsynlighet mangler mellom 29 300 og 38 000 personer. Størrelsen på usikkerheten i estimatene for de ulike næringene og fylkene presenteres i figur 9 og 10 i metodevedlegget. På grunn av endringer i estimeringsmodellen og spørreskjema fra og med 2012, kan mangelen på arbeidskraft kun sammenliknes med resultatene fra og med 2012.

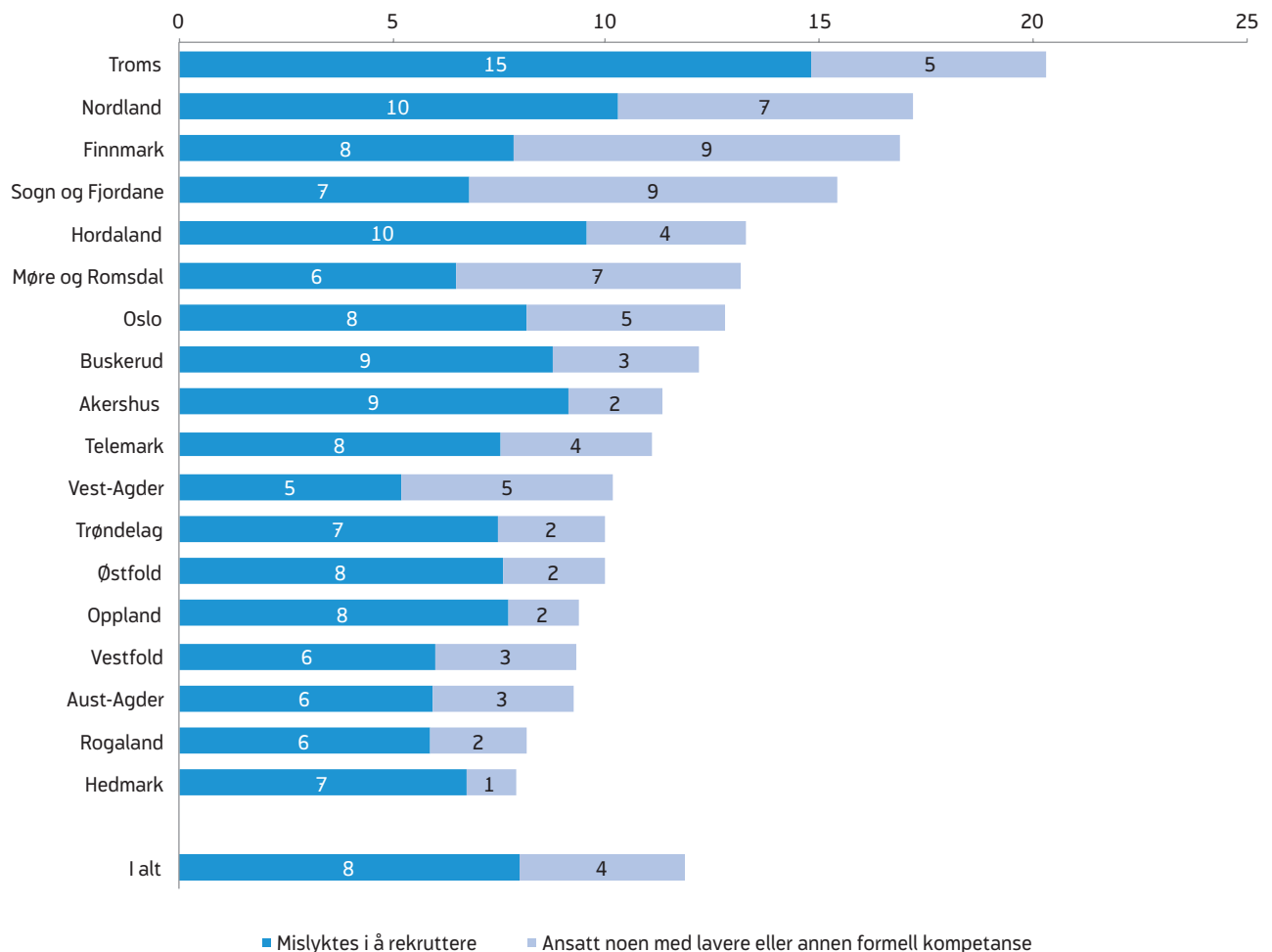
De to siste årene har vært preget av store regionale forskjeller på arbeidsmarkedet, og dermed må vi også regne med store forskjeller mellom fylkene i andelen bedrifter som opplever vansker med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft, og også mangelen på arbeidskraft. Figur 1 viser at virksomhetene i Troms, Nordland og Finnmark i størst grad oppgir å ha hatt rekrutteringsvansker siste tre måneder. Dette er også de tre fylkene som i fjor i størst grad oppga at de hadde rekrutteringsproblemer, og bruttoledigheten³ er nå noe lavere enn den var for ett år siden i disse fylkene. Rekrutteringsproblemene er minst i Hedmark og Rogaland. Sistnevnte fylke har også den høyeste ledigheten i landet, og har også hatt størst økning i ledigheten de siste årene.

Målt i antall personer, er mangelen på arbeidskraft høyest i Oslo, med 7 900 personer. Målt ved stramhetsindikatoren er mangelen høyest i Finnmark fulgt av Troms. Sammenlignet med for ett år siden har mangelen økt mest i Hordaland, mens den har falt mest i Hedmark.

² Unntaket er Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag som behandles som et samlet fylke.

³ Bruottoledigheten er summen av de som er registrert som helt ledige eller arbeidssøkere på tiltak hos NAV.

Figur 1. Virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft eller har måttet ansette noen med annen eller lavere formell kompetanse enn man søkte etter, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

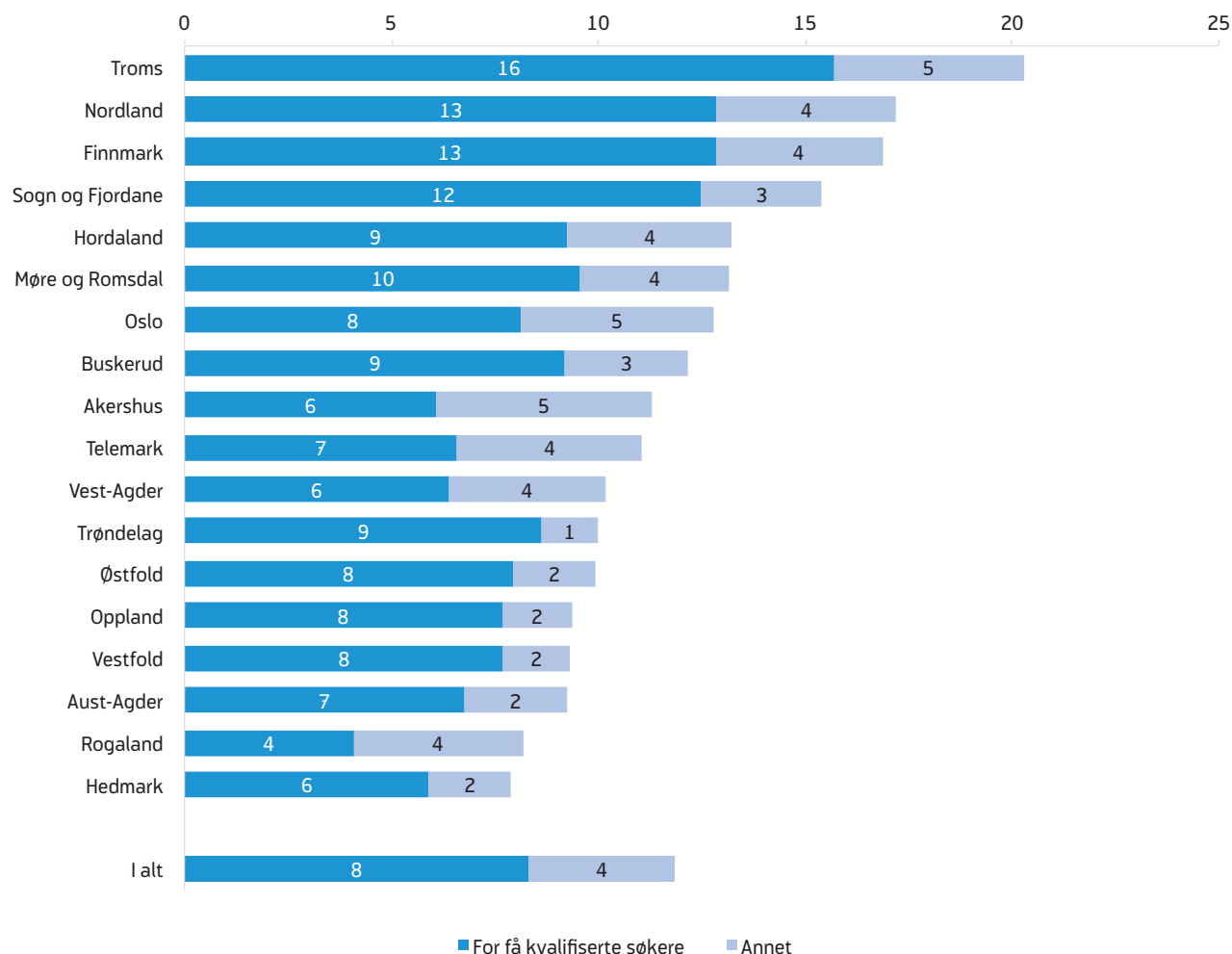
Mangel på arbeidskraft – Definisjon

For å kartlegge omfanget av virksomhetenes rekrutteringsproblemer, er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av tre spørsmål. Virksomhetene blir bedt om 1) å besvare om de har mislyktes med å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene, eller om de har måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn det de søkte etter. Dersom svaret er ja, bes virksomhetene om 2) å oppgi om dette skyldes for få kvalifiserte søkere. Dersom dette er tilfelle, bes virksomhetene om 3) å oppgi hvor mange stillinger det gjelder, og innenfor hvilke yrker. Mangel på arbeidskraft hos den enkelte virksomheten er lik antall personer bedriften

velger å oppgi i det siste spørsmålet. Ved hjelp av svarene på det tredje spørsmålet estimeres mangelen på arbeidskraft innenfor de enkelte yrkene.

Det kan være mangel på arbeidskraft innen yrkesgrupper som vi ikke fanger opp i vår undersøkelse. Eksempelvis kan det være yrker hvor kun én bedrift har oppgitt mangel på én person, og som dermed får en estimert mangel på tilnærmet null. Det kan også være yrker vi ikke får fanget opp blant bedriftene som har svart.

Figur 2. Virksomheter med rekrutteringsproblemer som skyldes for få/ingen kvalifiserte søkere eller om det er andre årsaker, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og ønsket sysselsetting, hvor ønsket sysselsetting er lik den faktiske sysselsettingen pluss mangelen. Stramhetsindikator uttrykker dermed hvor stor andel av den ønskede sysselsettingen den estimerte mangelen utgjør. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene. Den estimerte mangelen på arbeidskraft i antall personer vil ha sammenheng med hvor stor yrkesgruppen er, mens den relative mangelen, målt ved stramhetsindikatoren, vil ta hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene.

Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for yrker (STYRK-08) og én for næringsgrupper (SN2007). I stramhetsindikatorerne er antall personer virksomhetene mangler basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse våren 2017. Sysselsettingstallene etter næring er hentet fra

Statistisk sentralbyrås registerbaserte sysselsettingsstatistikk fra fjerde kvartal 2016. Statistikken gis ut en gang per år, slik at dette er den siste sysselsettingsstatistikken som foreligger. Sysselsettingen for de ulike yrkene er hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelser, og er gjennomsnittstall for 2016.

Stramhetsindikatoren er ikke nødvendigvis direkte sammenliknbar mellom virksomheter som i hovedsak befinner seg i næringer innen offentlig sektor og virksomheter som i hovedsak befinner seg i næringer innen privat sektor. Mens private bedrifter trolig uttaler seg om mangelen på arbeidskraft ut fra faktisk behov, vil offentlige virksomheter i større grad forholde seg til budsjettmidler og rammevilkår når de svarer på hvor mange personer de mangler. Denne forskjellen mellom offentlig og privat sektor gjelder også for de enkelte yrkesgruppene.

Tabell 1. Estimert mangel på arbeidskraft etter fylke

Fylke	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhets-indikator	Prosentvis andel virksomheter med alvorlige rekrutteringsproblemer
Østfold	1 800	[1 461, 2 258]	1,4	8
Akershus	1 750	[1 302, 2 331]	0,6	6
Oslo	7 900	[4 717, 11 535]	2,2	8
Hedmark	650	[437, 946]	0,7	6
Oppland	800	[649, 988]	0,8	8
Buskerud	1 550	[1 176, 1 848]	1,1	9
Vestfold	1 250	[932, 1 595]	1,1	8
Telemark	850	[507, 1 319]	1,1	7
Aust-Agder	500	[329, 658]	1,0	7
Vest-Agder	750	[519, 979]	0,9	6
Rogaland	1 500	[1 125, 1 836]	0,6	4
Hordaland	3 250	[2 431, 4 107]	1,3	9
Sogn og Fjordane	850	[618, 1 155]	1,5	12
Møre og Romsdal	1 300	[974, 1 600]	1,0	10
Trøndelag	3 000	[2 284, 3 843]	1,3	9
Nordland	2 900	[2 439, 3 565]	2,4	13
Troms	2 200	[1 590, 3 089]	2,6	16
Finnmark	1 100	[828, 1 433]	2,8	13
Totalt	33 800	[29 291, 38 036]	1,3	8

Kilde: NAVs Bedriftsundersøkelse 2017

Tabell 2. Mangel på arbeidskraft våren 2017 etter yrkesgruppe, sammenliknet med antall helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i februar 2017

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Helt ledige og arbeidssøkere på tiltak i februar 2017
Ledere	250	1 400
Ingeniør- og ikt-fag	4 400	9 700
Undervisning	2 150	1 900
Akademiske yrker	350	1 850
Helse, pleie og omsorg	8 850	6 750
Barne- og ungdomsarbeid	450	4 950
Meglere og konsulenter	350	3 450
Kontorarbeid	400	10 050
Butikk- og salgsarbeid	3 200	11 400
Jordbruk, skogbruk og fiske	200	2 350
Bygg og anlegg	5 800	12 600
Industriarbeid	2 650	14 000
Reiseliv og transport	3 000	10 300
Serviceyrker og annet arbeid	1 700	10 500
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppdrett		5 300
I alt	33 800	106 350

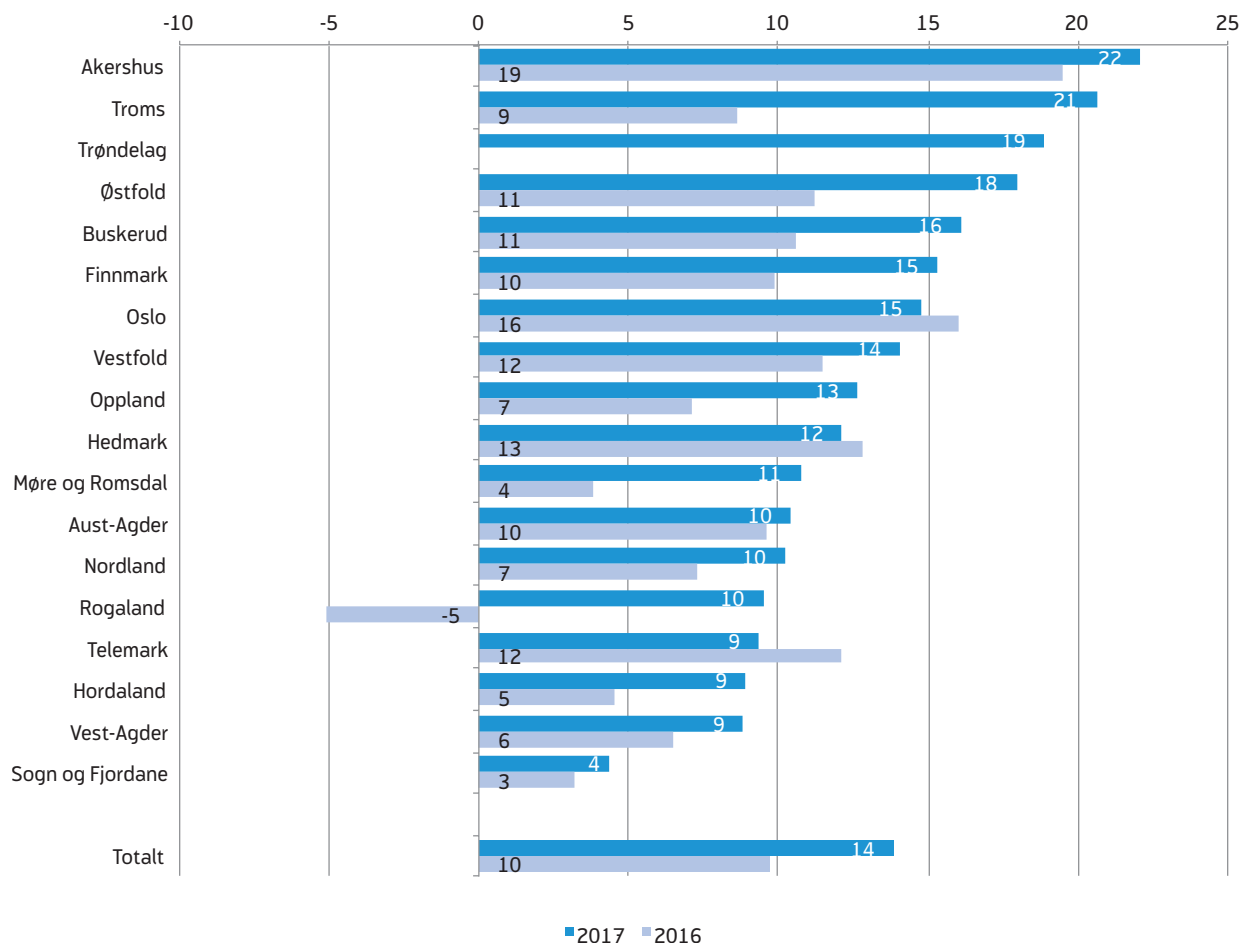
Kilde: NAVs Bedriftsundersøkelse 2017

Tabell 3. NAVs sysselsettingsbarometer. Prosentandel virksomheter som venter redusert, uendret eller økt sysselsetting

	Nedgang	Uendret	Økning	Nettoandel
2003	13	65	21	8
2004	12	64	24	12
2005	10	65	24	14
2006	8	61	31	22
2007	7	57	36	29
2008	7	56	36	29
2009	13	65	23	10
2010	12	63	25	12
2011	11	62	27	16
2012	11	65	24	14
2013	11	65	25	14
2014	11	68	21	10
2015	11	69	20	8
2016	12	67	21	10
2017	10	66	24	14

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Figur 3. NAVs sysselsettingsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter fylke. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

I tabell 2 har vi fordelt mangelen etter samme yrkesgruppeinndeling som NAV benytter i ledighetsstatistikken. Da ser vi at det er høyest mangel innen helse-, pleie- og omsorgsykker, estimert til 8 850 personer, 800 flere enn i fjor. Særlig er det stor mangel på sykepleiere (3 600), men det er også stor mangel i gruppen «andre helseyrker» (1 700). I vårens undersøkelse mangler bedriftene i alt 5 800 personer innen bygge- og anleggsyrker (mot 4 550 i fjor), med størst mangel på tømrere og snekkere, samt rørleggere og VVS-montere. Bygge- og anleggsarbeidere er den yrkesgruppen som har hatt størst nedgang i bruttoledigheten det siste året, og det er dermed ikke overraskende at den estimerte mangelen har gått noe opp.

Mangelen på ingeniør- og ikt-fag har doblet seg siden i fjor, til tross for at ledigheten innen yrkesgruppen har gått opp. Dette har sammenheng med at det i stor grad er ledighet blant ingeniørene som da særlig har vært knyttet opp mot oljebransjen, mens det er etterspørsel etter personer med ikt-bakgrunn. Det var mangel på 4 400 personer innen ingeniør- og ikt-fag. Det er særlig mangel på programvareutviklere (1 650) samt andre programvare- og applikasjonsutviklere (1 100). Innen ingeniørfag er det størst mangel på ingeniører og sivilingeniører innen bygg og anlegg. Innen butikk- og salgsarbeid har også mangelen på arbeidskraft doblet seg siden i fjor. Her mangler det nå 3 200 personer. Det er særlig mangel på telefon- og nettselgere (1 350) samt andre salgsmedarbeidere (850). Det er knyttet større usikkerhet til størrelsen på

Tabell 4. NAVs sysselsettingsbarometer, etter næring. Prosentandel virksomheter som venter redusert, uendret eller økt sysselsetting

	Nedgang	Uendret	Økning	Nettoandel
Jordbruk, skogbruk og fiske	9	73	17	8
Bergverksdrift og utvinning	17	58	25	9
Industrien totalt	12	61	27	15
-Nærings- og nytelsesmidler	11	62	26	15
-Tekstil- og lærvarer	10	63	28	18
-Trevarer	8	60	31	23
-Treforedling og grafisk prod.	20	62	18	-3
-Petroleum og kjemisk prod.	8	61	31	22
-Prod. av annen industri	8	68	24	16
-Prod. av metallvarer	17	59	24	7
-Prod. av maskiner og utstyr	11	60	29	17
-Prod. av elektriske og optiske produkter	16	49	35	19
Elektrisitet, vann og renovasjon	14	66	20	6
Bygge- og anleggsvirksomhet	7	58	35	27
Varehandel, motorvognreparasjoner	8	73	20	12
Transport og lagring	16	65	19	4
Overnattings- og serveringsvirksomhet	8	66	27	19
Informasjon og kommunikasjon	10	46	43	33
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	15	62	22	7
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	11	56	33	22
Offentlig forvaltning	17	65	18	0
Undervisning	20	62	18	-2
Helse- og sosialtjeneste	10	73	17	7
Personlig tjenesteyting	8	74	18	9

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

mangelen på telefon- og nettselgere da det er et par enkeltbedrifter som har rapportert inn stor mangel og konfidensintervallet er stort. For en mer detaljert oversikt over hvilke yrker bedriftene mangler arbeidskraft innen, se tabell 8 i vedlegget.

Høyere sysselsettingsforventninger

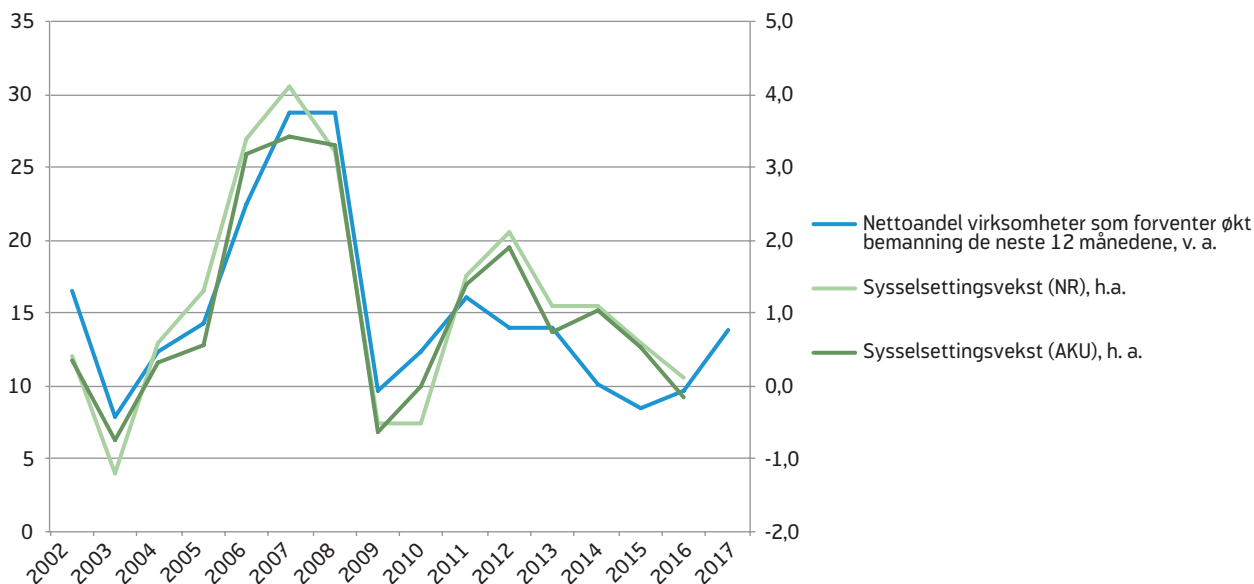
Nettoandelen virksomheter som venter sysselsettingsvekst i vårens undersøkelse er på 14 prosent, mot en nettoandel på 10 prosent i fjor. Sysselsettingsforventningene er dermed nå på nivå med forventningene i 2012 og 2013 etter å ha ligget lavere de siste årene.

Bedriftene melder i år om høyere eller stabile sysselsettingsforventninger sammenlignet med i fjor i de fleste fylkene. Kun Telemark, Hedmark og Oslo er noe mer pessimistisk enn i fjor (figur 3), men i de to sistnevnte er endringene svært små. Vi ser at særlig

Rogaland er mer optimistiske enn i fjor. I fjor var det flere som venter å nedbemanne enn å oppbemanne, slik at nettoandelen ble negativ med -5 prosent, mens den nå ligger på 10 prosent. I Rogaland har også arbeidsledigheten gått noe ned de siste månedene, og det har vært en klar økning i antallet ledige stillinger. Resultatene fra denne undersøkelsen er nok en pekepinn på at det verste nå kan se ut til å være over i Rogaland for denne gang. Akershus og Troms har den høyeste nettoandelen virksomheter som venter økt bemanning.

Informasjon og kommunikasjon er næringen med høyest nettoandel bedrifter som venter sysselsettingsvekst det kommende året, fulgt av næringsgruppen eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting. Dette så vi også i fjorårets undersøkelse. Innen undervisning er det flere bedrifter som svarer at de skal ned-

Figur 4. Nettoandel virksomheter som forventer økning i bemanningen de neste 12 månedene,(venstre akse). Årlig sysselsetningsvekst ifølge nasjonalregnskapet og AKU (høyre akse). Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017, SSBs nasjonal regnskap, SSBs arbeidskraftundersøkelse

bemanne enn oppbemanne (tabell 4). Det har vi også sett tidligere, men dette gir ikke grunn til å vente at sysselsettingen innen undervisning skal falle det neste året. Vi har tidligere fått tilbakemelding fra skoler o.l. om at de ikke kan si om de skal oppbemanne før de vet hvilket budsjett de får neste år. Dermed blir ofte nettoandelen svært lav innen undervisning.

Samlet har nettoandelen bedrifter som venter å øke sysselsettingen innen industrien det neste året gått betydelig opp fra i fjor. I den oljerelaterte industrien har situasjonen de siste årene vært preget av fallende oljeinvesteringer og fallende produksjon, mens andre deler av industrien har nytt godt av en svak kronekurs. Denne todelingen vi har sett innen industri er ikke like

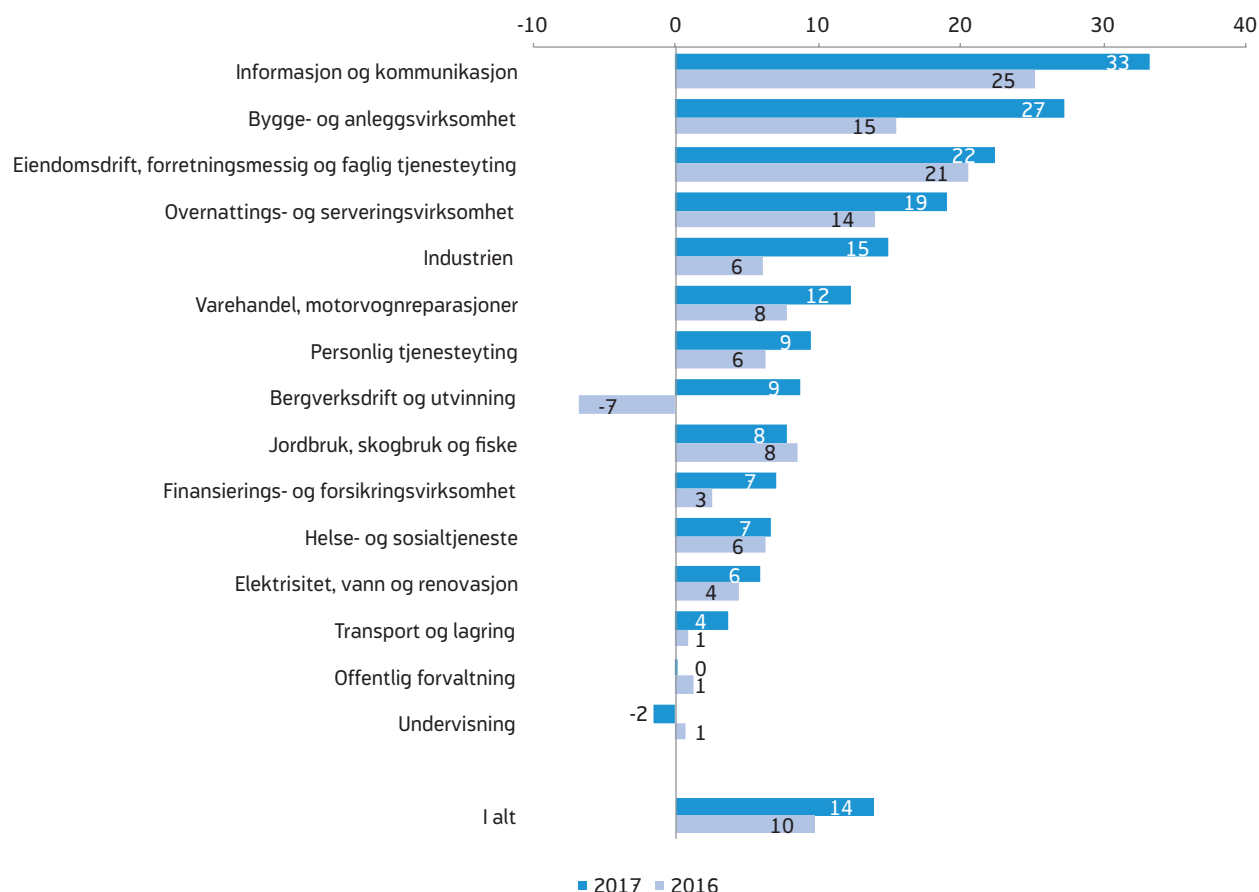
tydelig i årets undersøkelse. Innen produksjon av maskiner og utstyr, som leverer mye til olje, var det i fjor nesten like mange som ventet å nedbemanne som ventet å øke bemanningen. I år ser vi her en betydelig økt optimisme. Produsenter av trevarer og petroleum og kjemisk produksjon har nå høyest nettoandel bedrifter som venter å øke sysselsettingen det neste året. Kun innen treforedling og grafisk produksjon er det flere som forventer nedgang enn økning i sysselsettingen.

I figur 4 vises nettoandelen virksomheter som venter oppbemanning de neste tolv månedene (venstre akse), samt årlig sysselsetningsvekst ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og nasjonalregnskapet fra 2002 til 2016 (høyre akse). Nettoandelen virksomheter som venter å øke bemanningen har vist seg å korrelere godt med den faktiske sysselsetningsveksten samme år, selv om det i enkelte år har oppstått et avvik. Når sysselsetningsforventningene nå har økt noe kan det tyde på at sysselsetningsveksten også vil ta seg noe opp framover.

NAVs sysselsetningsbarometer

Sysselsetningsbarometeret utarbeides basert på resultatene fra bedriftsundersøkelsen. Tallverdien i sysselsetningsbarometeret viser differansen mellom prosentvis andel virksomheter som oppgir at de forventer økning i sysselsettingen og prosentvis andel virksomheter som forventer nedgang. Dette gir en indikasjon på virksomhetenes forventning for det kommende året. En høy verdi på sysselsetningsbarometeret er et tegn på høy etterspørsel etter arbeidskraft i den gitte næringen.

Figur 5. NAVs sysselsetningsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Noen utvalgte næringer

Vi vil her se nærmere på resultater for ulike yrker og næringer. Inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsakelig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som utføres av en ansatt. Innenfor den enkelte næringen vil det finnes et bredt spekter av yrker.

Bedring innen bergverksdrift og utvinning av råolje og naturgass

Utviklingen innen bergverksdrift og utvinning av råolje og naturgass har vært preget av fallet vi har sett i oljeprisen de siste to årene. Før oljeprisen begynte å falle i 2014 var dette den mest optimistiske næringen, med en nettoandel på 33 prosent som ventet økt sysselsetting. I fjor hadde nettoandelen falt til 7 prosent,

og det var med andre ord flere bedrifter som ventet å nedbemanne enn å oppbemanne. I årets undersøkelse har dette snudd igjen, og det er igjen flere bedrifter som sier de vil oppbemanne enn nedbemanne.

Innen bergverksdrift og utvinning venter nå 25 prosent av bedriftene vekst i antall ansatte de neste tolv månedene, og andelen som venter nedgang er 17 prosent, slik at nettoandelen er 9 prosent økning (se figur 5). Dette er en markert forbedring i forhold til i fjor, da næringen hadde langt færre bedrifter som forventet oppgang (13 prosent) og flere som forventet nedgang (20 prosent). Sammenlignet med optimismen vi så før oljeprisen begynte å falle er det imidlertid fortsatt lave forventninger i næringen.

Det er bare 3 prosent av bedriftene innen bergverksdrift og utvinning som oppga at de ikke hadde fått rekruttert arbeidskraft på grunn av at de ikke fikk kvalifiserte søkere til stillingen. Det er omtrent som i fjor da 2 prosent svarte det samme. Mangelen på arbeidskraft i denne næringen er estimert til kun 50 personer i år, som er det samme som i fjorårets undersøkelse.

Resultatene fra årets bedriftsundersøkelse kan tyde på at sysselsettingen innen bergverksdrift og utvinning av råolje og naturgass vil utvikle seg noe bedre framover enn den har gjort de siste årene. Samtidig er det fortsatt en høy andel som forventer å måtte nedbetanne i denne næringen.

Fortsatt stor mangel på arbeidskraft innenfor eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting

Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting er en sammensatt næringsgruppe som blant annet omfatter forskjellige typer konsulentvirksomhet, juridisk og regnskapsmessig tjenesteyting, rengjøringsbedrifter og bedrifter som driver med utleie av arbeidskraft.

Tall fra SSB viser sysselsettingsnedgang i næringene forretningsmessig tjenesteyting (-1,2 %) og i faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting (-1,0 %) i 2016. Det henger sammen med at en del bedrifter i disse næringene har levert tjenester til oljerelatert næringsliv, og dermed også rammes av nedgangen i oljebransjen. I årets bedriftsundersøkelse finner vi likevel at nettoandelen som venter økt bemanning det kommende året er på 22 prosent, som er omtrent som i fjor. Dette er næringen med tredje høyest sysselsettingsforventninger det kommende året.

8 prosent av bedriftene oppga at de hadde mislyktes i å rekruttere i løpet av de siste tre månedene og at det skyldtes at de ikke fikk kvalifiserte søkere til stillingene de hadde lyst ut. Dette er omtrent samme nivå som er blitt rapportert inn de siste årene. Den estimerte mangelen på arbeidskraft i denne næringen er på 8 450 personer (mot 5 400 i fjor), og dette er dermed næringen som har størst mangel målt i antall personer. Med en stramhetsindikator på 2,9 er dette også næringen som opplever det strammeste arbeidsmarkedet i årets undersø-

kelse. Rundt halvparten av mangelen er rapportert fra bedrifter i Oslo og Akershus. Blant yrkesgruppene det er størst mangel på i denne næringen er fagarbeidere innen bygg og anlegg, programvareutviklere og barnehage og skolefritidsassistenter.

Høye forventninger innen informasjon og kommunikasjon

Nettoandelen bedrifter innen informasjon og kommunikasjon som forventer oppbemanning det kommende året er på hele 33 prosent. Dette er dermed næringen med høyest sysselsettingsforventninger, som det har vært de to siste årene. Nettoandelen er enda høyere enn fjorårets, som lå på 25 prosent, noe som stort sett skyldes at det i år er flere som ventet å oppbemanne.

Ifølge tall fra nasjonalregnskapet gikk sysselsettingen noe ned innen informasjon og kommunikasjon i 2016 (-0,9 %), mens bruttoproduktet økte med 2,6 prosent (målt i løpende priser) som er omtrent som året før.

15 prosent av bedriftene innen informasjon og kommunikasjon melder i år om å ha hatt rekrutteringsproblemer, mot 9 prosent i fjor. Mangelen på arbeidskraft i næringen er estimert til 900 personer, mot 650 personer i fjor. Over 70 prosent av mangelen er å finne i Oslo og Akershus. Bedriftenes svar på undersøkelsen tyder på at sysselsettingen innen informasjon og kommunikasjon vil fortsette å vokse i 2017.

Økt optimisme innen bygge- og anleggsvirksomhet

I årets bedriftsundersøkelse er mangelen på arbeidskraft i bygge- og anleggsnæringen estimert til 5 600 personer, som er 1 950 personer flere enn for ett år siden. Bortsett fra i Agder-fylkene og Rogaland er det mangel i hele landet, men særlig i Nord-Norge. Det er blant annet mangel på tømrere og snekkere, rørleggere og VVS-montører, elektrikere og anleggsmaskinførere i denne næringen.

I 2016 var det som året før relativt god produksjons- og sysselsettingsvekst i næringen. Ifølge nasjonalregnskapet økte bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomhet med 3,7 prosent, og sysselsettingen økte med 2,5 prosent. Bruttoledigheten innen bygg og anlegg har også gått ned det siste året.

Siden oktober 2014 har det vært en klar vekst i antall igangsettingstillatelser til nye boliger. I løpet av 2016 ble det gitt igangsettingstillatelse til 36 500 nye boliger. Dette er en økning på 18 prosent sammenlignet med 2015.

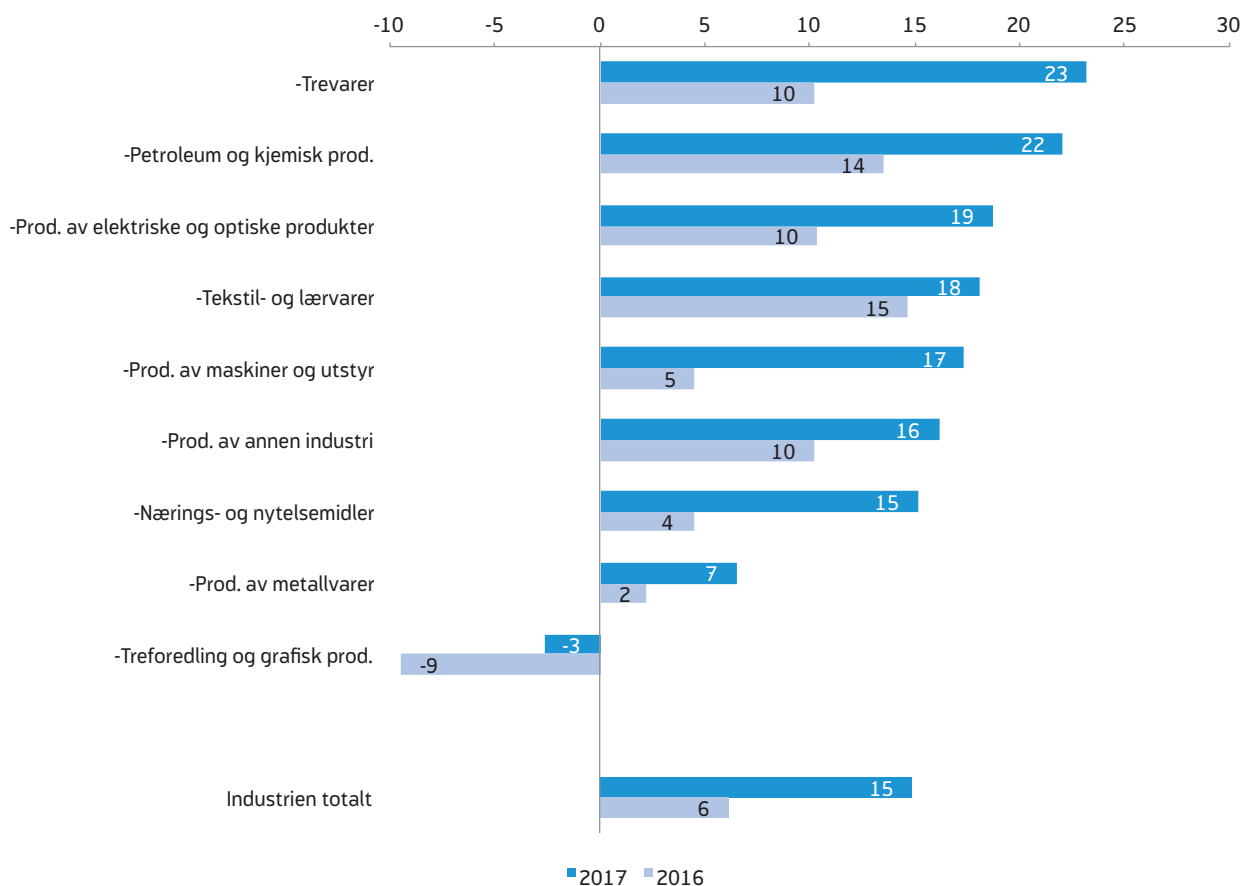
Årets bedriftsundersøkelse viser at andelen bedrifter i bygg og anlegg som har opplevd rekrutteringsproblemer i år er på 19 prosent. Dette er en del høyere enn i fjor, og høyest blant alle næringene. Nettoandelen bedrifter i næringen som venter å oppbemanne det kommende året er også betydelig høyere enn for ett år siden. Det er både flere bedrifter som forventer å oppbemanne og færre som venter å måtte nedbemanne sammenlignet med i fjor. Disse resultatene tyder på fortsatt god vekst i sysselsettingen i denne næringen det kommende året.

Noe høyere forventninger innen industrien

Tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttoproduktet for industrien samlet gikk ned med 4,5 prosent i 2016, dette kommer etter at det også var nedgang i 2015. Nedgangen skyldes i stor grad fallende produksjon i næringene som leverer til oljeindustrien. Det var særlig stor nedgang innen reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr (-16,8 %), samt innen produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner (-12,4 %). Det var imidlertid en god del av næringer innen industrien som hadde vekst i bruttoproduktet. Blant annet oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri (vekst på 10,5 %), produksjon av papir og papirvarer (8,6 %) og tekstil-, beklednings- og lærvareindustrien (8,1 %).

Nedgangen i industriproduksjonen har også ført til nedbemanningen i industrinæringene. Sysselsettingen

Figur 6. NAVs sysselsettingsbarometer. Nettoandel virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, etter industrinæring.

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

i industrien gikk ned med 4,4 prosent i 2016. Særlig var nedgangen stor i verftsindustri og annen transportmiddelindustri (-14,8 %), reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr (-9,2 %) samt produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner (-7,3 %). Produksjon av metaller samt gummivare- og plastindustri, hadde størst økning i antallet sysselsatte i 2016, med henholdsvis 2,8 og 1,3 prosent. Antallet helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med bakgrunn fra industriarbeid er på omtrent samme nivå som i fjor.

I følge SSBs investeringsundersøkelse fra februar antyder virksomhetenes anslag for 2017 en negativ utvikling for industrien i år. Sammenlignet med tilsvarende anslag for 2016 antydes en nedgang på 3,0 prosent. Dette skyldes hovedsakelig at det var et høyt investeringsnivå i næringsgruppen oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri i 2016. Enkelte store prosjekter i denne næringsgruppen er enten ferdigstilt eller går inn i en avsluttende fase i 2017. Samtidig anslås det at høye investeringer innenfor metallindustrien og næringsmiddelindustrien vil holde investeringsnivået oppe.

NAV's bedriftsundersøkelse viser at andelen industribedrifter som har hatt rekrutteringsproblemer har holdt seg på samme nivå som i fjor, med 8 prosent, men enkelte av industrinæringene rapporterer om noe større rekrutteringsproblemer i år enn i fjor. Det gjelder trevarer, produksjon av metaller, produksjon av maskiner og utstyr, samt petroleum og kjemiske produkter. Produksjon av trevarer har størst andel virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft.

Mangelen på arbeidskraft i industrien er estimert til 950 personer, som er noe høyere enn i fjor. Bedrifter innen produksjon av maskiner og utstyr, samt produksjon av metallvarer, har størst mangel på arbeidskraft, men det er også noe mangel i andre deler av industrien (se tabell 5). Mangelen på arbeidskraft innen industrien er jevnt fordelt i hele landet. Anleggsmaskin- og industrimekanikere og sveiser er eksempler på yrker i industribedriftene oppgir mangel på, men her er det god spredning på hvilke type yrker som etterspørres (se tabell 8).

For hele industrien samlet er nettoandelen som venter å ha flere ansatte om ett år 15 prosent. Dette er klart høyere enn for ett år siden (6 prosent). Det er produksjon av trevarer, samt petroleum og kjemisk produksjon, som har høyest nettoandel virksomheter som venter oppbemanning (se figur 6). Samtlige næringer er mer optimistiske enn i fjor. Produksjon av trevarer, samt produksjon av maskiner og utstyr, hadde størst økning i nettoandelen bedrifter som venter oppbemanning. Kun treforedling og grafisk produksjon forventer netto nedbemanning med -3 prosent, mot -9 prosent i fjor. Samlet sett tyder resultatene fra årets bedriftsundersøkelse på at sysselsettingen innen industrien vil utvikle seg klart bedre i 2017 enn i 2016. Flere bedrifter svarer i år at de vil oppbemanne, men samtidig er det fortsatt en del bedrifter som svarer at de må nedbemanne. Det er derfor ikke gitt at sysselsettingen vil slutte å falle.

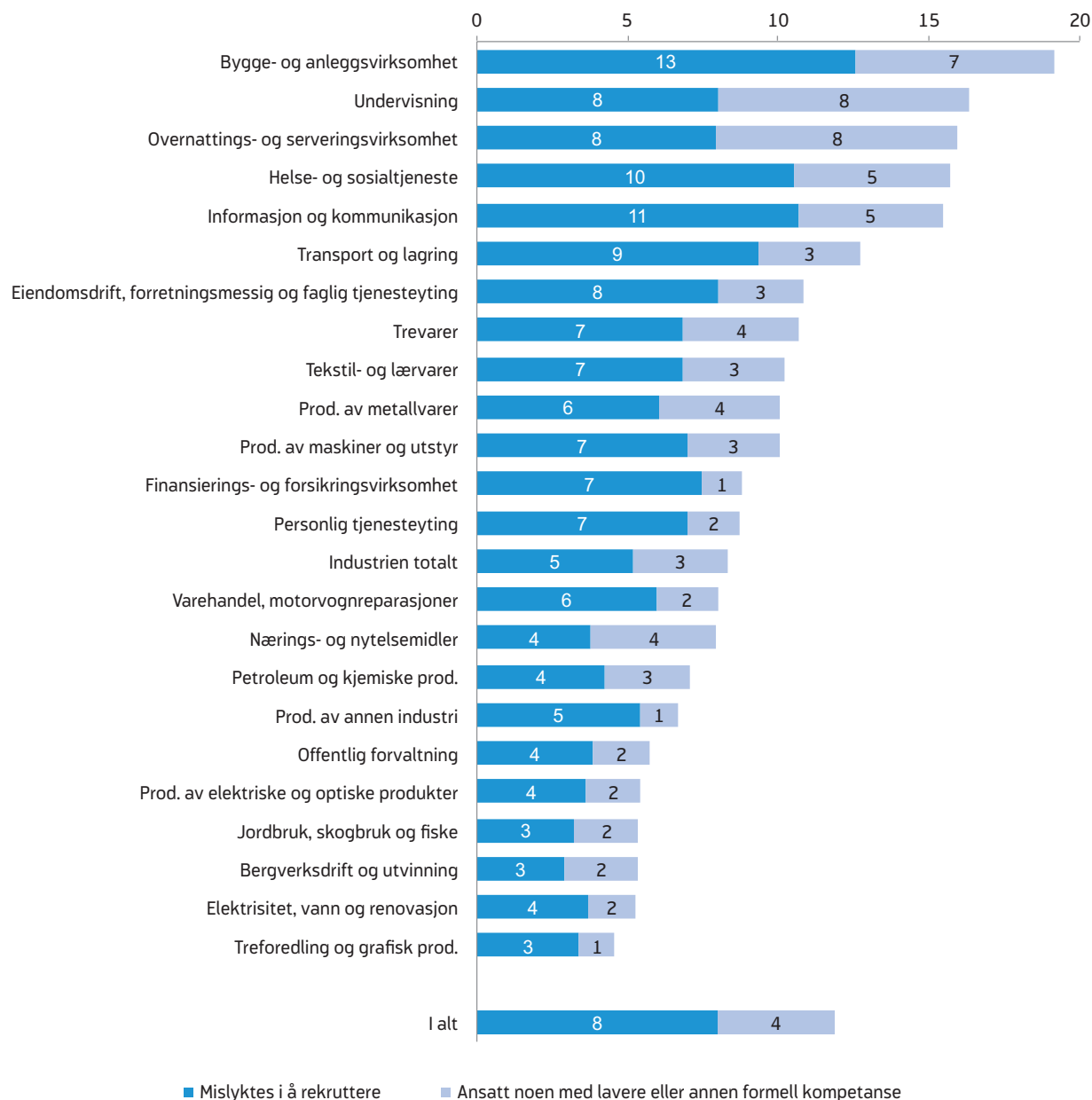
Gode tider innen overnattings- og serveringsvirksomhet

Overnattings- og serveringsvirksomhet er en næring som har nytt godt av den svake kronekursen de siste årene. Ifølge statistikk fra SSB var 2016 et rekordår når det gjaldt overnattinger på norske hoteller. Bruttoproduktet i næringen hadde en vekst på 3,6 i 2016, som er noe lavere enn veksten i 2015. Sysselsettingsveksten i 2016 var på 3,3 prosent (3 000 personer), som er noe høyere enn i 2015. Det er 16 prosent av virksomhetene innen overnattings- og serveringsvirksomhet som oppgir å ha hatt rekrutteringsproblemer, ned fra 18 prosent i fjor.

Mangelen på arbeidskraft er estimert til å utgjøre 2 200 personer, mot 1 850 i fjor. Mangelen fordeler seg over hele landet. Det er særlig mangel på kokker, kjøkkenassistenter og servitører i denne næringen.

Nettoandelen bedrifter som venter økt bemanning det kommende året er i vår på 19 prosent, opp fra 14 i fjor. Økningen fra i fjor skyldes særlig at det nå er flere som ønsker å oppbemanne. Dette kan tyde på en fortsatt god sysselsettingsvekst i denne næringen framover.

Figur 7. Virksomheter som har mislyktes i å rekruttere arbeidskraft eller måttet ansette noen med annen formell kompetanse enn man søkte etter, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

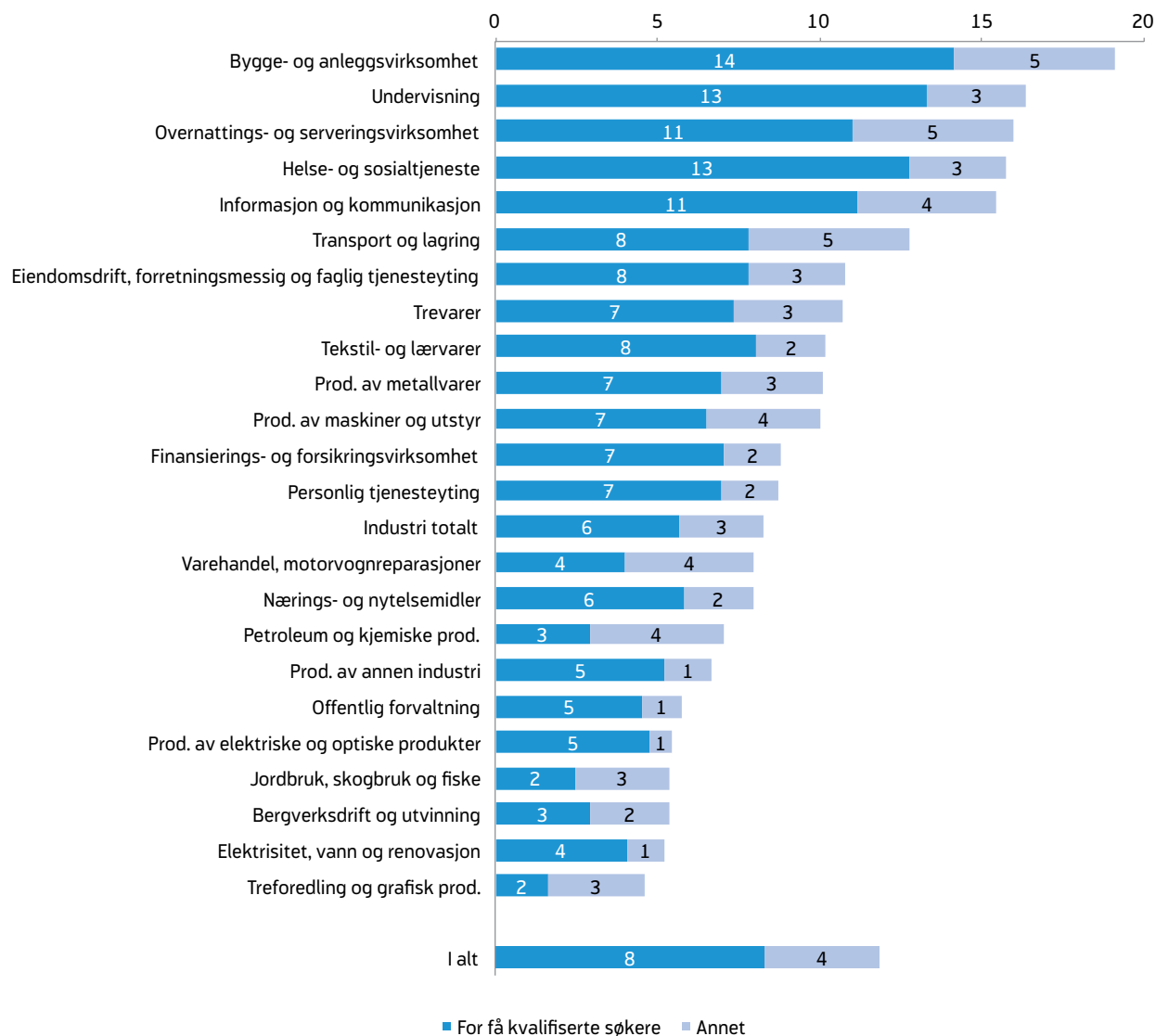
Noe høyere forventninger i varehandelen

Varehandel har hatt en jevn vekst de siste årene, men i 2016 gikk bruttoproduktet i næringen noe ned med 1,8 prosent. Sysselsettingen holdt seg relativt stabil (-0,3 prosent).

8 prosent av bedriftene i denne næringen oppgir at de har hatt rekrutteringsproblemer, som er det samme

som i fjor. Mangelen på arbeidskraft innen varehandel er estimert til 2 700 personer, som er 850 flere enn i fjor. Mangelen er fordelt i hele landet. Vi ser også at antall arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak med yrkesbakgrunn fra butikk- og salgsarbeid har gått ned det siste året.

Figur 8. Virksomheter med rekrutteringsproblemer som skyldes for få/ingen kvalifiserte søkere eller om det er andre årsaker, etter næring. Prosent

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Nettoandelen bedrifter som venter å oppbemanne de neste tolv månedene er på 12 prosent, opp fra 8 prosent i fjor. Vi forventer at sysselsettingen i denne næringen vil vokse noe i 2017.

Lave sysselsettingsforventninger innen transport og lagring

Næringen transport og lagring består av post og distribusjonsvirksomhet, samt passasjer- og godstransport på vei, jernbane, lufttransport eller sjøtransport. Tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttoproduktet i trans-

port, utenom utenriks sjøfart, økte med 2,4 prosent i 2016. Dette er noe høyere enn i 2015. Sysselsettingen holdt seg relativt stabil (-0,6).

I årets undersøkelse er andelen bedrifter som opplevde rekrutteringsproblemer høyere enn i fjor (13 prosent i år mot 8 prosent i fjor). Den estimerte mangelen på arbeidskraft er også noe høyere i år. I år er mangelen estimert til 1 250 personer, som er 350 flere personer enn i fjor. Det er særlig mangel på lastebil-

og trailersjåfører samt andre type sjåfører i denne næringen.

Sysselsettingsforventningene er lave i næringen, med en nettoandel på kun 4 prosent som venter å oppbeholde. Andelen er likevel noe høyere enn for ett år siden. Resultatene i vårens undersøkelse tyder på at sysselsettingsveksten innen transport og lagring vil bli lav også i år.

Offentlig sektor

Offentlig sektor består blant annet av offentlig forvaltning, offentlig finansiert undervisning, samt helse- og sosialtjenester. Sektoren står for over en tredjedel av sysselsettingen i Norge.

Undervisning – fortsatt mangel på kvalifisert arbeidskraft

Undervisning er den eneste næringen hvor flere virksomheter venter fall enn oppgang i sysselsettingen, mens det i fjor var like mange bedrifter som forventer oppbemanning og nedbemanning. Andelen virksomheter som venter nedgang i sysselsettingen de kommende tolv månedene er høyere i år enn i fjor, mens andelen som venter høyere sysselsetting er lik.

Vi vet fra tidligere undersøkelser at skoler og barnehager, i likhet med andre deler av offentlig sektor, pleier å være mer forsiktige enn bedriftene i privat sektor når de besvarer undersøkelsen. For de fleste næringene henger den faktiske utviklingen i sysselsettingen godt sammen med bedriftenes forventninger, mens for offentlige sektor er den systematisk bedre enn undersøkelsenes resultater tilsier. Til tross for lunke forventninger i fjorårets undersøkelse økte sysselsettingen med 3 000 personer (1,5 %) i 2016, som er noe høyere enn året før, ifølge nasjonalregnskapet.

Yrker innen undervisning har lenge vært blant dem med lavest arbeidsledighet. Ved utgangen av februar var bruttoledigheten på 0,8 prosent for denne yrkesgruppen, mot en samlet bruttoledighet på 3,8 prosent.

Undervisningsnæringen er blant næringene som har en særlig høy andel virksomheter som har mislyktes med rekruttering på grunn av for få kvalifiserte søkere. 16 prosent av virksomhetene svarte at de har mislyktes med å rekruttere arbeidskraft eller måttet ansette noen med lavere eller annen formell kompetanse enn de søkte etter. Mangelen på arbeidskraft er estimert til 1600 personer, som er litt flere enn for ett år siden. Det er særlig mangel på grunnskolelærere. Mangelen fordeles seg over hele Norge, men er størst i Nord-Norge.

Stor mangel på personell i helse- og sosialtjenestene

Over 20 prosent av de sysselsatte i Norge jobber innen næringen helse- og sosialtjenester. Denne næringen har i flere år hatt den største mangelen på arbeidskraft, mens de i år ligger rett bak næringen eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting. Til sammen er mangelen innen helse- og sosialtjenester estimert til 8 150 personer, som er 250 flere enn for ett år siden. Det er mangel i hele landet, men mest i Nord-Norge. Det er særlig stor mangel på sykepleiere som er det yrke av samtlige, uavhengig av næring, det er størst mangel på. Videre er det også mangel på helsefagarbeidere, på legespesialister samt innen samlekategorien «andre helseyrker». Arbeidsledigheten i yrkesgruppen «Helse, pleie og omsorg» har lenge ligget på et lavt nivå. I februar 2017 var det 6 750 helt ledige og arbeidssøkere på tiltak med denne yrkesbakgrunn. Det utgjør 1,7 av arbeidsstyrken, og er på samme nivå som i 2016.

Ifølge tall fra nasjonalregnskapet økte sysselsettingen innenfor helse- og omsorgstjenester med 1,9 prosent i 2016, som tilsvarer 10 500 personer.

Andelen virksomheter innen helse- og sosialtjenester som venter vekst i sysselsettingen det kommende året, er omtrent som i fjor (7 mot 6). Vi forventer fortsatt høy vekst i etterspørselen etter arbeidskraft i denne næringen det kommende året.

Tabellvedlegg

Tabell 5. Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer. 2017

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhetsindikator	Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer
Jordbruk, skogbruk og fiske	300	[117, 529]	0,5	2
Bergverksdrift og utvinning	50	[36, 63]	0,1	3
Industrien	950	[848, 1 068]	0,5	6
Nærings- og nytelsemidler	150	[125, 236]	0,4	6
Tekstil- og lærvarer	50	[32, 52]	0,9	8
Trevarer	100	[84, 129]	0,8	7
Treforedling og grafisk prod.	0	[7, 19]	0,1	2
Petroleum og kjemiske prod.	0	[17, 29]	0,1	3
Prod. av annen industri	100	[79, 144]	0,6	5
Prod. av metallvarer	200	[148, 252]	0,6	7
Prod. av maskiner og utstyr	250	[188, 345]	0,5	7
Prod. av elektriske og optiske produkter	50	[25, 45]	0,2	5
Elektrisitet, vann og renovasjon	100	[92, 161]	0,4	4
Bygge- og anleggsvirksomhet	5 600	[4 622, 6 509]	2,6	14
Varehandel, motorvognreparasjoner	2 700	[1 603, 3 712]	0,8	4
Transport og lagring	1 250	[852, 1 641]	0,9	8
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2 200	[1 710, 2 783]	2,4	11
Informasjon og kommunikasjon	900	[613, 1 334]	1,0	11
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	250	[176, 344]	0,6	7
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	8 450	[4 436, 12 244]	2,9	8
Offentlig forvaltning	400	[296, 472]	0,2	5
Undervisning	1 600	[1 364, 1 833]	0,7	13
Helse- og sosialtjeneste	8 150	[7 317, 8 955]	1,5	13
Personlig tjenesteyting	900	[665, 1 235]	0,9	7
Totalt	33 800	[29 291, 38 036]	1,3	8

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Tabell 6. Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer og regioner. 2017

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Trøndelag	Nord- Norge
Jordbruk, skogbruk og fiske	50	0	100	0	50	0	100
Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	0
Industrien	150	100	100	50	200	150	150
Nærings- og nytelsemidler	0	50	0	0	0	0	50
Tekstil- og lærvarer	0	0	0	0	0	0	0
Trevarer	50	0	0	0	0	0	0
Treforedling og grafisk prod.	0	0	0	0	0	0	0
Petroleum og kjemiske prod.	0	0	0	0	0	0	0
Prod. av annen industri	0	0	0	0	0	0	0
Prod. av metallvarer	50	0	0	0	50	0	50
Prod. av maskiner og utstyr	50	0	0	0	50	50	50
Prod. av elektriske og optiske produkter	0	0	0	0	0	0	0
Elektrisitet, vann og renovasjon	0	0	0	0	0	0	50
Bygge- og anleggsvirksomhet	750	800	850	150	1 150	450	1 500
Varehandel, motorvognreparasjoner	350	750	250	200	450	300	400
Transport og lagring	100	250	150	50	150	100	450
Overnattings- og serveringsvirksomhet	150	750	200	150	350	200	400
Informasjon og kommunikasjon	50	650	50	0	50	50	50
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	50	150	0	0	50	0	0
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	600	4 400	450	450	1 000	700	850
Offentlig forvaltning	50	100	50	0	100	50	100
Undervisning	150	200	100	200	350	150	500
Helse- og sosialtjeneste	1 400	1 200	600	1 250	1 450	800	1 500
Personlig tjenesteyting	150	250	50	50	150	100	150
I alt	3 900	9 600	2 900	2 700	5 400	3 000	6 200

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Tabell 7. Stramhetsindikatoren. Resultatene fordelt på næringer og regioner. 2017

	Østfold, Vestfold og Telemark	Oslo og Akershus	Hedmark, Oppland og Buskerud	Agder- fylkene og Rogaland	Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Trøndelag	Nord- Norge
Jordbruk, skogbruk og fiske	0,7	0,3	0,8	0,1	0,4	0,3	0,8
Bergverksdrift og utvinning	0,0	0,1	0,6	0,0	0,1	0,2	0,6
Industrien	0,4	0,4	0,3	0,2	0,4	1,2	0,9
Nærings- og nytelsemidler	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,6
Tekstil- og lærvarer	0,9	1,0	0,5	0,8	0,7	1,0	2,9
Trevarer	2,0	0,5	0,4	0,2	1,4	0,9	1,9
Treforedling og grafisk prod.	0,1	0,2	0,2	0,0	0,1	0,3	0,0
Petroleum og kjemiske prod.	0,1	0,2	0,1	0,0	0,2	0,0	0,4
Prod. av annen industri	0,8	0,4	0,5	0,4	0,6	0,8	1,2
Prod. av metallvarer	0,8	0,6	0,4	0,2	0,7	1,5	1,5
Prod. av maskiner og utstyr	0,7	0,3	0,3	0,1	0,4	2,0	2,2
Prod. av elektriske og optiske produkter	0,2	0,4	0,2	0,3	0,1	0,3	0,0
Elektrisitet, vann og renovasjon	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3	0,5	0,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,4	2,0	2,6	0,5	3,0	2,1	6,7
Varehandel, motorvognreparasjoner	0,7	0,8	0,6	0,4	0,8	1,1	1,4
Transport og lagring	0,7	0,7	1,1	0,3	0,5	0,9	2,9
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1,8	2,8	1,8	1,3	2,3	2,2	4,4
Informasjon og kommunikasjon	0,5	1,4	0,4	0,3	0,5	0,6	1,3
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0,7	0,6	0,3	0,5	0,5	0,3	0,9
Eiendomsdrift, forretningsmessig og faglig tjenesteyting	1,8	4,2	1,4	1,3	2,4	2,6	4,5
Offentlig forvaltning	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,5
Undervisning	0,5	0,4	0,4	0,6	0,9	0,6	2,0
Helse- og sosialtjeneste	1,8	1,0	0,8	1,6	1,5	1,6	2,6
Personlig tjenesteyting	1,0	0,7	0,5	0,5	0,9	1,1	2,2
I alt	1,2	1,5	0,9	0,7	1,2	1,3	2,5

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Tabell 8. Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. Sortert etter antall personer bedriftene mangler. 2017

	Mangel på arbeidskraft i antall personer	95 % konfidensintervall for estimert mangel	NAV's stramhetsindikator
Sykepleiere	3 600	[3 087, 4 152]	5,1 %
Tømrere og snekkere	2 300	[1 455, 2 995]	4,5 %
Andre helseyrker	1 700	[1 097, 2 260]	72,5 %
Programvareutviklere	1 650	[411, 3 034]	11,9 %
Helsefagarbeidere	1 400	[952, 1 781]	1,6 %
Telefon- og nettselgere	1 350	[202, 3 140]	16,1 %
Andre programvare- og applikasjonsutviklere	1 100	[181, 2 556]	4,8 %
Kokker	850	[626, 1 118]	35,0 %
Andre salgsmedarbeidere	850	[500, 1 106]	4,3 %
Grunnskolelærere	750	[572, 962]	0,8 %
Rørleggere og VVS-montører	700	[333, 1 033]	4,3 %
Lastebil- og trailersjåfører	600	[359, 840]	2,2 %
Legespesialister	550	[338, 862]	4,0 %
Elektrikere	550	[338, 832]	1,7 %
Vernepleiere	450	[307, 854]	20,5 %
Servitører	450	[214, 684]	3,0 %
Frisører	450	[242, 788]	2,7 %
Barnehage- og skolefritidsassistenter mv.	450	[81, 1 095]	2,5 %
Andre håndverkere	450	[201, 727]	2,1 %
Anleggsmaskinførere	450	[218, 656]	0,5 %
Spesialsykepleiere	400	[189, 625]	1,6 %
Betongarbeidere	350	[91, 699]	4,5 %
Bussjåfører og trikkeførere	350	[50, 786]	3,0 %
Butikkmedarbeidere	300	[131, 495]	3,8 %
Gatekjøkken- og kafémedarbeidere mv.	300	[111, 578]	3,1 %
Malere og byggtapetserere	300	[48, 543]	0,2 %
Sivilingeniører (bygg og anlegg)	250	[98, 411]	30,6 %
Førskolelærere	250	[153, 383]	1,9 %
Andre personlige tjenesteytere	250	[71, 518]	1,3 %
Anleggsmaskin- og industrimekanikere	250	[165, 406]	1,1 %
Bil-, drosje- og varebilførere	250	[122, 433]	0,7 %
Renholdere i bedrifter	250	[78, 535]	0,4 %
Lektorer mv. (videregående skole)	200	[134, 279]	15,1 %
Spesiallærere / spesialpedagoger	200	[87, 300]	4,7 %
Høyere saksbehandlere i offentlig og privat virksomhet	200	[42, 372]	4,2 %
Systemanalytikere/-arkitekter	200	[66, 341]	3,4 %
Radiografer mv.	200	[20, 685]	2,2 %
Nettverks- og systemteknikere, IKT	200	[70, 313]	0,8 %
Sveisere	200	[88, 284]	0,8 %
Platearbeidere	200	[105, 292]	0,7 %
Bilmekanikere	200	[89, 366]	0,4 %
Universitets og høyskolelektorer/-lærere	150	[81, 255]	40,6 %
Yrkesfaglærere	150	[99, 236]	5,9 %

Andre lærere	150	[74, 218]	3,8 %
Revisorer, regnskapsrådgivere	150	[40, 281]	3,1 %
Demonstrasjonsselgere	150	[8, 376]	1,5 %
Andre pleiemedarbeidere	150	[46, 254]	0,6 %
Murere	150	[46, 229]	0,5 %
Andre bygningsarbeidere	150	[32, 319]	0,3 %
Gips- og sparklingsarbeidere	150	[10, 463]	
Andre administrative ledere	100	[44, 154]	32,5 %
Ledere av bygge- og	100	[58, 211]	31,5 %
Ledere av utdanning og undervisning	100	[19, 150]	22,7 %
Restaurantsjefer	100	[35, 198]	5,5 %
Andre daglige ledere i tjenesteytende virksomheter	100	[34, 199]	4,5 %
Andre språklærere	100	[46, 151]	3,9 %
Applikasjonsprogrammerere	100	[39, 167]	3,2 %
Bygningsingeniører	100	[60, 196]	3,1 %
Maskiningeniører	100	[27, 172]	2,9 %
Andre ingeniører	100	[60, 190]	2,5 %
Arbeidsleder, bygg og anlegg	100	[27, 191]	2,2 %
Helsesekretærer	100	[19, 143]	1,8 %
Sports- og aktivitetsinstruktører	100	[11, 363]	1,5 %
Kontomedarbeidere	100	[32, 156]	1,4 %
Regnskapsmedarbeidere	100	[46, 200]	1,2 %
Dørselgere	100	[5, 206]	0,9 %
Glassarbeidere	100	[5, 199]	0,9 %
Overflatebehandlere og lakkerere	100	[19, 153]	0,7 %
Kopper- og blikkenslagere	100	[41, 238]	0,6 %
Verktøymaker, låsesmeder mv.	100	[18, 170]	0,6 %
Slaktere, fiskehandlere mv.	100	[53, 178]	0,5 %
Møbelsnekkere	100	[42, 164]	0,5 %
Andre hjelpearbeidere i industri	100	[6, 211]	0,5 %
Kjøkkenassistenter	100	[44, 246]	0,2 %
Finans- og økonomisjefer	50	[21, 86]	68,1 %
Salgs- og markedssjefer	50	[7, 71]	31,8 %
Ledere av industriproduksjon mv.	50	[35, 108]	24,2 %
Ledere av logistikk og transport mv.	50	[6, 156]	14,7 %
Ledere av eldreomsorg	50	[15, 120]	11,3 %
Andre ledere av produksjon og tjenesteyting	50	[15, 84]	11,1 %
Sports-, rekreasjons- og kultursenterledere	50	[3, 112]	10,2 %
Sivilingeniører (elektronikk)	50	[4, 90]	9,4 %
Allmennpraktiserende leger	50	[34, 92]	6,7 %
Spesialister i pedagogikk	50	[11, 121]	5,8 %
Organisasjonsrådgivere mv.	50	[2, 66]	3,8 %
Reklame- og markedsføringsrådgivere	50	[15, 100]	3,8 %
Salgskonsulenter innen tekniske og medisinske produkter	50	[3, 108]	3,6 %
Sikkerhetsanalytikere mv.	50	[13, 104]	3,5 %
Rådgivere/forskere, samfunns-vitenskap	50	[12, 66]	3,5 %
Psykologer	50	[24, 85]	3,5 %

Elkraftingeniører	50	[7, 90]	3,2 %
Bioingeniører	50	[15, 152]	3,0 %
Protese- og tannteknikere	50	[15, 121]	2,8 %
Dyrepleiere	50	[4, 86]	2,4 %
Regnskapsførere	50	[8, 81]	2,4 %
Forsikringsagenter	50	[12, 121]	2,3 %
Saksbehandlere innen sosiale ytelser	50	[4, 124]	1,9 %
Miljøarbeidere innen sosiale fagfelt	50	[6, 172]	1,9 %
Fotografer og filmfotografer	50	[7, 193]	1,7 %
Sjefskokker	50	[3, 72]	1,7 %
Andre yrker innen estetiske fag	50	[4, 111]	1,6 %
Driftsteknikere, IKT	50	[10, 78]	1,5 %
Internett-teknikere	50	[5, 116]	1,5 %
Teknikere innen telekom	50	[4, 82]	1,4 %
Hotellresepsjonister	50	[3, 92]	1,3 %
Forsikrings- og finansmedarbeidere	50	[3, 85]	
Lagermedarbeidere og materialforvaltere	50	[3, 83]	1,2 %
Flyverter, båtverter mv.	50	[4, 166]	1,1 %
Bartendere	50	[5, 139]	1,1 %
Vaktmestre	50	[2, 86]	0,9 %
Dyrepassere og -trenere mv.	50	[2, 67]	0,9 %
Kjøreskolelærere	50	[18, 148]	0,9 %
Billettselgere	50	[4, 188]	0,8 %
Vektene	50	[9, 185]	0,8 %
Melke og husdyrprodusenter	50	[20, 92]	0,8 %
Andre dyreoppdrettere og røktere	50	[8, 137]	0,7 %
Havbruksarbeidere	50	[4, 69]	0,7 %
Gulv- og flisleggere	50	[4, 133]	0,6 %
Isolatører mv.	50	[3, 131]	0,6 %
Kuldemontører mv.	50	[3, 105]	0,6 %
Energimontører	50	[4, 116]	0,6 %
Serviceelektronikere	50	[4, 104]	0,6 %
Tele- og IKT-installatører	50	[3, 125]	0,5 %
Bakere, konditorer mv.	50	[24, 144]	0,5 %
Skytebasar og sprengningsarbeidere	50	[3, 62]	0,4 %
Bergfagarbeidere	50	[5, 67]	0,4 %
Operatører innen plastprodukter	50	[4, 99]	0,3 %
Operatører innen næringsmiddelproduksjon	50	[6, 123]	0,3 %
Operatører innen treforedling	50	[4, 84]	0,3 %
Andre stasjonære maskinoperatører	50	[5, 153]	
Montører av mekaniske produkter	50	[7, 177]	0,2 %
Andre montører	50	[17, 154]	0,2 %
Andre rengjørere	50	[3, 135]	0,2 %
Hjelperearbeidere i anlegg	50	[3, 102]	0,1 %
Hjelperearbeidere i bygg	50	[3, 122]	0,1 %
Gjenvinningsarbeidere	50	[2, 88]	0,1 %

Metodisk vedlegg

Utvalg

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av virksomheter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle virksomheter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle virksomheter med mer enn 100 ansatte i næringsene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og personlig tjenesteyting med i utvalget. De er med fordi dette ofte er virksomheter som skiller seg fra andre, som for eksempel sykehus, når det gjelder hvilke yrker de etterspør. Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer (2-sifret NACE).

Innsamling av data

Det stilles i alt fem spørsmål i undersøkelsen, se spørreskjema i slutten av vedlegget. De utvalgte bedriftene blir bedt om å svare på internett eller postalt. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker. I undersøkelsen har NAVs fylkeskontorer ansvaret for datainnsamlingen.

Analyse

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel virksomheter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringsene varierer i størrelse, er det nødvendig å tildele de store næringsene mer vekt enn de små. Vektningen konstrueres ut fra forholdet mellom antall virk-

somheter i næringen og antall virksomheter totalt. Ettersom utvalget har en overrepresentasjon av store virksomheter, må resultatene innenfor hver næring også vektet i forhold til andelen små og store virksomheter i populasjonen.

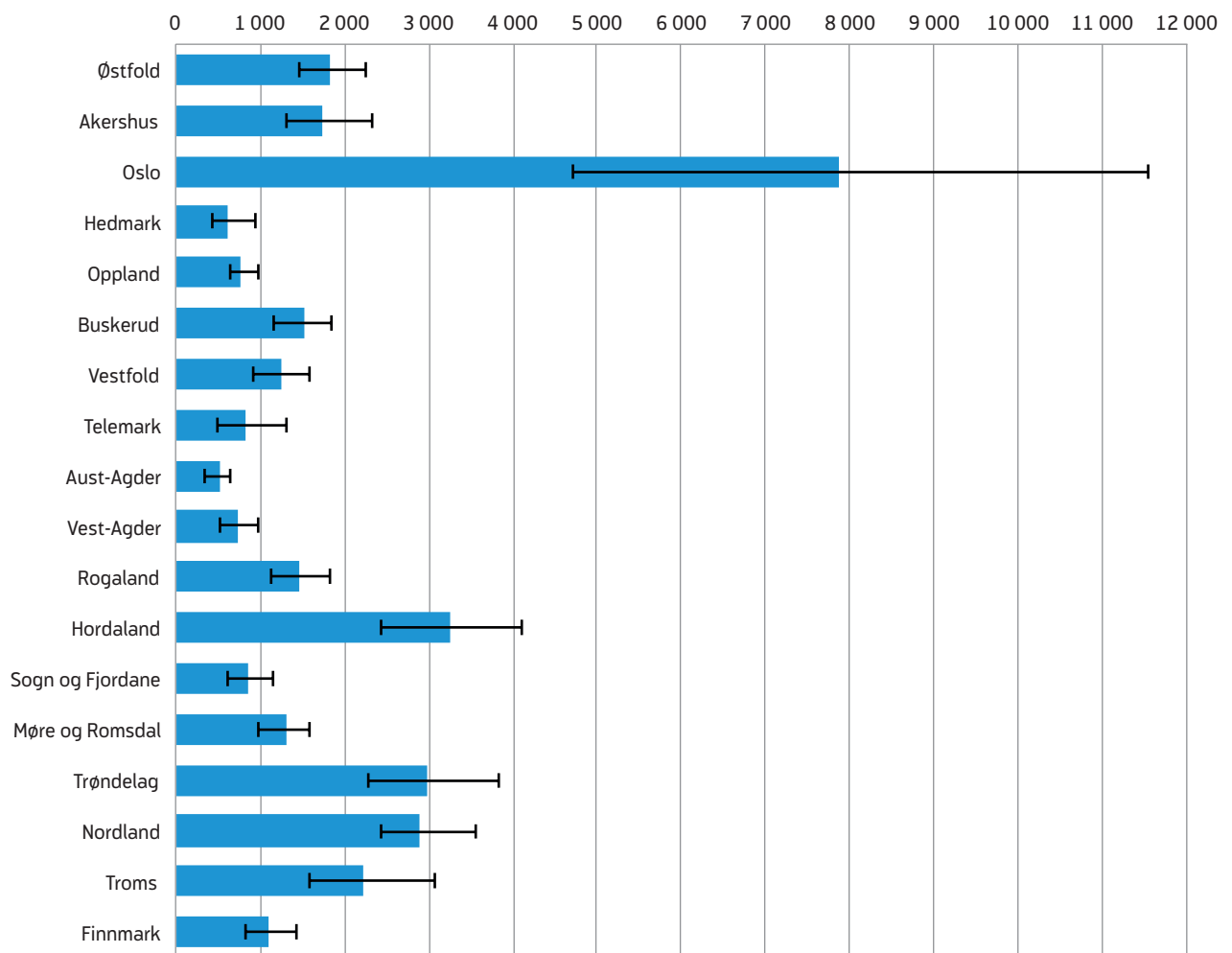
Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til virksomhetenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

Usikkerhet

Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, desto større er usikkerheten knyttet til estimatet. For eksempel er det større usikkerhet knyttet til estimatene for yrker enn det vil være for estimatene for næringer. Dette fordi det er færre virksomheter som har oppgitt mangel på et yrke enn innen en næring, og estimatet blir dermed mer følsomt dersom en bedrift oppgir svært høy mangel sammenliknet med andre.

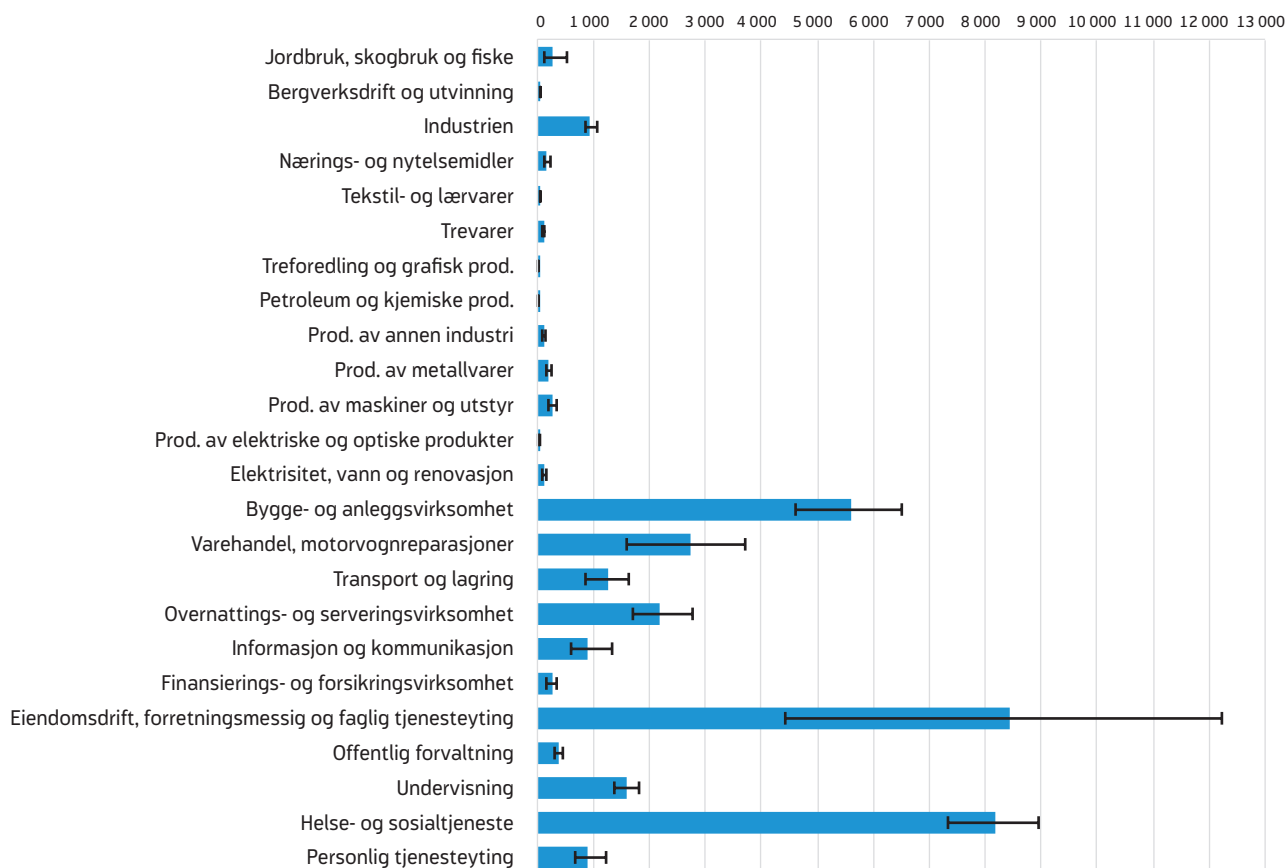
NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figurene. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget. Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 9: Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Etter fylke

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Figur 10: Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Etter næring

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2017

Spørreskjema

1. Hvor mange ansatte er det i bedriften i dag?

Ta med disse gruppene: Fast ansatte, midlertidig ansatte, lærlinger, permitterte, personer på arbeidsmarkedstiltak som dere har lønnsutgifter for og personer som er utleid til andre virksomheter, men som er ansatt hos dere. Følgende tas ikke med: Innleid arbeidskraft.

Antall ansatte i dag: _____

2. Hvor mange ansatte venter dere å ha om ett år?

Ta med de samme gruppene som i spørsmål 1. Gi en vurdering ut fra bedriftens forventninger i dag.

Sett kun ett kryss.

- Flere enn i dag
- Like mange som i dag
- Færre enn i dag

3. Har bedriften mislyktes i å rekruttere arbeidskraft de siste tre månedene?

Vi ønsker svar selv om dere ikke venter en økning i antall ansatte det kommende året. Med mislyktes menes her at bedriften aktivt har forsøkt å rekruttere ny(e) medarbeider(e) ved å lyse ut stilling, headhunte eller lignende, uten å lykkes.

- Ja. *Gå til spørsmål 4.*
- Vi fikk ikke ansatt noen med de kvalifikasjonene vi søkte etter, men har ansatt noen med lavere eller annen formell kompetanse. *Gå til spørsmål 4.*
- Nei. *Gå til spørsmål 6.*

4. Hva skyldes dette:

- Ingen/for få kvalifiserte søkere. *Gå til spørsmål 5.*
- Annet. *Gå til spørsmål 5.*

5. Innen hvilke yrker har dere mislyktes i å rekruttere arbeidskraft, og hvor mange stillinger dreier det seg om?

Spesifiser hvilke yrker det gjelder. Ta både med stillinger hvor dere ikke har fått ansatt noen og stillinger hvor dere har måttet ansette personer med lavere eller andre kvalifikasjoner enn dere søkte etter. Hvis dere for eksempel har søkt etter en førskolelærer, men i stedet har måttet ansette en assistent, skal dere føre opp én førskolelærer. Korttidsengasjement på under 4 uker skal ikke tas med.

UTGIVER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Postboks 5
St. Olavs plass
0130 Oslo

ISBN 978-82-551-2419-1

